

Helene Nilsson
Ekolog
Telefon 05-508 27 496, 076-122 74 69
helene.nilsson@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

STATSKONTORETS REDOVISNING – SKYDDET AV LEVANDE SKOGAR

Remiss från Kommunstyrelsen

Förslag till beslut

- 1 Överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat en remiss till Miljö- och hälsoskyddsnämnden angående Statskontorets redovisning av skyddet av Levande skogar. Redovisningen innehåller förslag på naturvårdsinstrument och åtgärder som syftar till att förbättra måluppfyllnaden av miljökvalitetsmålet Levande skogars delmål 1 till 2010 Målet lyder; ”*Ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion till år 2010*”. De förslag som presenteras rör produktionsskog med betoning på frågor som berör stat och länsstyrelser. Inom kommungränsen bedrivs inget skogsbruk, varvid remissen inte direkt inverkar på mark som miljöförvaltningen administrerar. Miljöförvaltningens svar rör därför inte detaljer, utan består främst av generella synpunkter, utifrån stadens miljömål om hållbar användning av mark samt utifrån stadens arbete med skyddad natur. Det gäller bl a behovet av åtgärder samt olika skyddformers möjlighet att bidra till måluppfyllnaden. På stadens skogsägor utanför kommungränsen bedrivs däremot skogsbruk vilket är fastighetsförvaltningens ansvarsområde.

Förvaltningen anser att det är nödvändigt att öka avsättningstakten för att nå målet om Levande skogar och är därför positiv till att statskontorets förslag är mångsidigt. Fokus bör dock ligga på åtgärder som får till följd att de mest skyddsvärda områdena avsätts långsiktigt, främst med skydd av 7 kap. miljöbalken. Inte minst för att bevara artrika skogsekosystem som kan motstå framtida klimatförändringar. Om naturvårdsavtal och frivilliga avsättningar ska öka och leda till långsiktigt bevarande av värden krävs troligen en större insats vad gäller kunskapsspridning till landets skogsägare.

Stockholm stad har idag skyddat 2271 ha naturmark med höga naturvärden. På grund av avsaknaden av skogsbruk, stort lövinslag, förekomst av gamla, grova träd samt död ved finner man här skogsanknutna arter som blir allt mer undanträngda i produktionsskogarna. Skyddet av skog i Stockholms friluftsområden bidrar därmed till det nationella arbetet att uppnå målet om Levande skogar till kommande generationer.

Bakgrund

Det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar beslutades av riksdagen 1999 och formuleras: ”*Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas*”. Målet ska nås inom en generation (år 2020- 2025). På vägen ska ett antal delmål uppnås. Delmål 1 lyder; ”*Ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion till år 2010*”. Den löpande uppföljningen har visat att avsättningen av skyddsvärd skog inte hållit tillräcklig takt för att delmål 1 ska nås till 2010. I januari 2006 fick därför statskontoret i uppdrag att utvärdera de naturvårdsinstrument som kan användas i arbetet att nå delmål 1. I uppdraget ingick likaså att föreslå lämpliga och långsiktigt samhällsekonomiskt kostnadseffektiva lösningar för att uppnå delmålet. Statskontoret har haft riksdagens uttalande om att en större avsättning av skog bör ske i form av frivilliga avsättningar och att naturvårdsavtal bör användas i större utsträckning, med sig i arbetet. Stockholm stad har nu fått möjlighet att lämna synpunkter på statskontorets förslag.

Statskontorets redovisning och förslag

Redovisningen innehåller förslag gällande olika naturvårdsinstrument;

- Bättre balans mellan beslutande mål, aviserade instrument samt anslag till markåtkomst och personal.
- Effektivisera processen för naturreservat, med bättre kopplingar till de regionala strategierna för formellt skydd.
- Långsiktiga naturvårdsavtal ska provas i första hand, Ökad rådgivning till skogsägare kring natur- och kulturmiljövärden med särskild inriktning på frivilliga insatser, liksom utvecklad uppföljning av frivilliga avsättningar

Redovisningen innehåller också förslag om hur staten som skogsägare på ett bättre sätt kan bidra till måluppfyllelsen, vilket inkluderar bland annat;

- Överenskommelse mellan Sveaskog och Naturvårdsverket om skogsmark för reservatsbildning fullföljs.
- Ökade frivilliga avsättningar av statlig skogsmark
- Frågor om ersättning och ersättningsmark

Slutligen föreslås bland annat bättre ekonomiskt utbyte för markägarna vid naturvårdsavtal, ändrade skatteregler vid marköverlåtelse och statliga insatser för att stärka skogsägarnas incitament att skydda skog, samt åtgärder för att skydda forn- och kulturlämningar från skador.

Förvaltningens synpunkter

Skogsekosystemens förmåga att motstå förändringar såsom dagens och framtidens klimatförändringar är kopplade till bevarandet av skyddsvärd skog med hög biologisk mångfald. Trots att skogsbruket idag är ålagt att ta viss naturhänsyn skiljer sig skogsbruksskogarna från skogar där skogsbruk inte bedrivs vad gäller förutsättningar för biologisk mångfald. Delmål 1 ”*Ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion till år 2010*” innehåller därför både ett kvantitetsmål och ett kvalitetsmål. För det första måste en viss areal avsättas och för det andra ska denna skogsmark vara skyddsvärd d v s inneha höga naturvärden/ hög biologisk mångfald.

Inom Stockholm stads kommungräns har inget storskaligt skogsbruk bedrivits. Fram till 50-talet sköttes delar av skogen med extensivt skogsbruk, för att övergå till natur- och rekreationsinriktad skötsel. På Stockholms stads skogsägor utanför kommungränsen bedrivs däremot skogsbruk vilket är fastighetsförvaltningens ansvarsområde. De förslag som presenteras av statskontoret rör produktionsskog med betoning på frågor som berör stat och länsstyrelser. Då inget skogsbruk bedrivs inom kommungränsen lämnar Miljöförvaltningen inte detaljsynpunkter på förslaget. Förvaltningen bidrar främst med övergripande synpunkter på behovet av åtgärder samt olika skyddformers möjlighet att bidra till måluppfyllnaden, utifrån stadens miljömål samt stadens arbete med skyddad natur.

Övergripande anser förvaltningen att intentionen att öka takten på avsättningen av skyddsvärd skogsmark är god och nödvändig för att uppnå delmål 1. Liksom att, såsom redovisningen anger, använda ett brett spektra av naturvårdsinstrument och åtgärder. För att målet om Levande skogar ska vara verkningsfullt krävs dock att skyddet av värdefull skog blir långsiktigt. Naturvårdsavtal gäller under 50 år och har inte samma starka skydd som skydd i form av naturreservat enligt 7 kap. miljöbalken. Den frivilliga avsättningen kan upphöra vid förändrade förhållanden och är inte heller lika starkt som 7 kap. MB. Frivillig avsättning är dock ett viktigt instrument för att uppnå att värdefull skog bevaras. Det kan därför vara verkningsfullt med en återkommande stimulans till skogsägarna för att öka intresset för att avsätta skog och att behålla avsättningen under lång tid. Om naturvårdsavtal och frivilliga avsättningen ska öka och samtidigt vara ett långsiktigt skydd krävs troligen också en större insats vad gäller kunskapsspridning till landets skogsägare.

För att åtgärderna ska få till följd att de mest skyddsvärda områdena avsätts bör utvärderingen av skydd vara byggd på landskapsekologisk analys av naturvärden. Ett bra sätt att få ett landskapsperspektiv är att knyta åtgärderna till länsstyrelsens arbete med de

regionala strategierna för formellt skydd. Likaså ligger det i Stockholms stads intresse att länsstyrelsen har resurser för att effektivisera skyddsprocessen.

Därutöver anser förvaltningen att det är viktigt att arbeta aktivt med utveckling och uppföljningen av den generella naturhänsynen inom skogsbruket.

LEVANDE SKOG I STOCKHOLM

Storstaden Stockholm har fram till idag skyddat 2271 ha naturmark inom kommungränsen. Den skyddade naturmarken består till stor del av trädbevuxen mark om man undantar delar av Igelbäckens kulturresevat. Den skyddade marken motsvarar ca 9 % av kommunens yta. Ytterligare 6 grönområden ska utredas om skydd enligt översiktsplan 1999. Då skogsområdena inom Stockholms stad endast har brukats extensivt finner man här arter som idag är allt mer undanträngda i det moderna skogsbruket. I Stockholm finns bl a en stabil population av duvhök samt fynd av den rödlistade skalbaggen reliktböck vilka båda är arter som behöver gamla grova träd. Här lever också mindre hackspett som är beroende av död ved, aspfjädermossa, en art som tillsammans med lavar och marklevande svampar är artgrupper som minskar i produktionskogen p g a uttorkning och minskat lövinslag.

Statens lantbruksuniversitet (SLU) har i en studie från 2007 där Stockholm har ingått, inventerat tätortsnära skog i 100 städer med >10 000 invånare. SLUs studie visade att den sammanlagda ytan tätortsnära skog är större än arealen skyddad mark i landet. Idag är endast 5 procent av den produktiva skogsmarken i landet nedanför fjällgränsen skyddad naturskog. Varje yta av skog med höga naturvärden är idag viktig att värna för att bevara de naturliga skogsekosystemen. Inte minst med tanke på att nytt genetiskt material förs in i det moderna skogsbruket, med svåröverskådliga konsekvenser.

I SLU-studien jämförs bl a mängden död ved i en transekt från landsbygden, via de stadsnära skogarna, stadsbebyggelsens utkanter in mot centrum. ”Död ved”, är ett uttryck för ved i olika nedbrytningsstadier, där varje stadium nyttjas av specifika arter, vilket ger förutsättning för en hög artrikedom. Resultatet visade på att de stadsnära skogarna och stadskanten uppvisar en större mängd död ved än vad som finns generellt i de svenska skogarna. Stadens friluftsområden och villaområden är ofta variationsrika, med fler äldre grova träd, större lövinslag och mer död ved än den brukade landsbygdsskogen. Detta gör att de tätortsnära skogarna, vid sidan om sina rekreativa värden, också har höga naturvärden. Här finns möjlighet att genom ändamålsenlig skötsel i form av tex slyröjning kring grova träd, kvarlämnande av trädstammar e t c bevara såväl natur- som rekreationsvärden. Att variationsrikedomen minskar in mot stadens centrum beror främst på ökad fragmentering och missgynnande skötsel.

Givetvis finns det områden utanför staden med längre skoglig kontinuitet och mindre mänsklig påverkan som uppvisar stor artrikedom, men stadens skogar har en stor potential som goda livsmiljöer för arter som är undanträngda i produktionsskog. Skyddet av skog i Stockholm bidrar därmed till arbetet att uppnå målet om Levande skogar. Och till att framtida stockholmare också får tillgång till variationsrika naturupplevelser.

Bilagor

Bilaga 1 Utdrag ur Remiss av statskontorets redovisning – Skyddet av levande skogar.
Hela remissen: <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2007/200714.pdf>